

10.7.2003

1 (3)

OIKEUSMINISTERIÖ

14. 07. 2003

ad 17 / 11 / 2002
OMD13:00 / 2002
Lavo

Oikeusministeriö

PL 1

00131 HELSINKI

SOVITTELUJÄRJESTELMÄN TOTEUTTAMINEN KÄRÄJÄOIKEUKSISSA

Suomen Oikeusapulakimiehet ry esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavaa koskien ehdotusta sovittelujärjestelmän toteuttamisesta käräjäoikeuksissa:

Suomen Oikeusapulakimiehet ry:llä ei ole ollut käytettävissä asiaa koskevaa yksityiskohtaista ehdotusta, vaan lausunto on tämän vuoksi jouduttu antamaan niiden tietojen perusteella mitä julkisuudessa lehdistössä (Helsingin Sanomissa ja Aamulehdessä) on esitetty edellä tarkoitettusta ehdotuksesta.

Suomen Oikeusapulakimiehet ry katsoo, että kansalaisten ja yhteisöjen oikeusturvan parantamiseksi on ensisijaisasemassa selllaisten esteiden poistaminen, joka on aiheuttanut esteitä ryhtymästä oikeudenkäyntiin riita-asioita koskevissa erimielisyyksissä. Periaatteellisesti on pidettävä myönteisenä, että yhteiskunnassa syntyvät riita-asiat saatetaan tuomioistuinten ratkaistavaksi, koska tällöin riita-asiat ratkaistaan laillisessa järjestelyssä ja voimassaolevaa lainsäädäntöä noudattaen. Tämän johdosta tavoitteena oikeusturvan parantamisessa on pidettävä oikeudenkäyntiin turvautumisen mahdollisuuksien edistämistä eikä vaihtoehtoisten järjestelmien toteuttamista oikeudenkäynnin vaihtoehtoksi.

Edellä mainituista syistä johtuen Suomen Oikeusapulakimiehet ry katsoo, että oikeudenkäynnin edellytysten parantaminen on asetettava ensisijaiseksi tavoitteeksi eikä uusien sovittelujärjestelmien toteuttamista.

.....
Suomen Oikeusapulakimiehet ry.

~~PL 708, 00101 Helsinki~~

PL 11, 04201 KERA

Oikeudenkäynnin suurin este on riski vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Edellä mainitun riskin olemassaolo estää oikeusturvan toteutumista sekä aikaansaa yhteiskunnallista eriarvoisuutta, koska tavallinen kansalainen tai pieni yhteisö ei uskalla lähteä oikeudenkäyntiin varsinkaan silloin, jos vastapuolena on vakavarainen suuryritys (esim pankki tai suuryritys tai vakuutusyhtiö) jonka taloudellisen aseman kannalta oikeudenkäyntikulujen korvausriskillä ei ole merkitystä.

Uusien sovintojärjestelmien luomisen sijasta vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvausriskiä olisi olennaisesti vähennettävä.

Edellä mainittua tavoitetta voitaisiin toteuttaa ainakin seuraavin toimenpitein, joiden toteuttamista Suomen Oikeusapulakimiehet ry pitää tärkeänä:

- 1) Vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvauksen määrä säädetään laskettavaksi samojen perusteiden mukaan kuin oikeusapuasioissa avustajan palkkio ja kulujen korvaus eli palkkioasetuksen mukaan. Tällöin asianosainen ei voi joutua ainakaan suurempaan vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvausvastuuseen kuin mikä olisi tilanne silloin jos vastapuolelle olisi myönnetty oikeusapu.
- 2) Lainsäädännössä määrätään erityisesti tavallisen kansalaisen elämänpiiriin kuuluvissa riita-asioissa pääsäännöksi, että jokainen asianosainen vastaa itse oikeudenkäyntikuluihistaan, jolloin riskiä vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvauksesta ei ole lainkaan.
- 3) Tuomioistuimen oikeutta sovittelaa ja kohdullistuttaa vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvauksen määrää laajennetaan nykyisestään.

Suomen Oikeusapulakimiehet ry suhtautuu kielteisesti tuomioistuimissa toteuttavaan sovittelujärjestelmään, koska tuomioistuimen asema riippumattomana oikeudenkäytön toteuttajana hämärtyy yleisessä oikeustajussa ja koska jo nykyiselläänkin tuomioistuimissa riitaasioiden yhteydessä tapahtuvassa sovittelussa esiintyy vakavia ongelmia.

Mikäli uusien sovittelujärjestelmien toteuttaminen katsotaan tarpeelliseksi, sovittelujärjestelmät olisi toteuttava tuomioistuinlaitoksen ulkopuolella.

Nykyisinkin riita-asioiden yhteydessä tuomioistuimet pyrkivät usein saamaan valmisteluistunnossa sovinnon aikaan asianosaisten kesken. Varsin usein tällöin kuitenkin asianosaiset ja jopa asiamiehet kokevat joutuvansa tuomarin painostuksen kohteeksi, jolloin asianosaiset tosiasiallisesti hyväksyvät esitetyn sovinnon vastoin tahtoaan. On esiintynyt jopa tapauksia, joissa tuomari on yrittänyt saada asianosaisen avustajan tai asiamiehen painostamaan päämiestä hyväksymään sovinnon vastoin päämiehen tahtoa.

Varsin usein asianosainen ilmoittaa asiamiehelleen tai avustajalleen olevansa tyytymätön tehtyyn sovintoon jo samana päivänä, kun sovinto on tuomioistuinmessä tehty. Asianosaiset ovat kokeneet joutuneensa tuomarin painostuksen kohteeksi ja hyväksyneet sovinnon vastoin tahtoaan pelätessään että sovinnosta kieltäytyminen vaikuttaa epäedullisesti tuomariin siten, että oikeudenkäynnin lopputulos tulisi olemaan asianosaiselle kielteinen.

Edellä mainituista syistä asioiden sovittelu sekä niiden tuomioistuinkäsittely olisi pidettävä erillään. Edellä mainituista syistä johtuen sovittelujärjestelmän toteuttaminen käräjäoikeudessa olisi hylättävä ja sen sijaan järjestettävä mahdollinen sovittelu muualla kuin tuomioistuimessa tapahtuvaksi.

Suomen Oikeusapulakimiehet ry katsoo, että yleensäkin laajempaan sovittelujärjestelmään ei pitäisi lainsäädännöllisesti mennä kuin mitä nykyisin riita-asioiden yhteydessä tapahtuu. Sen sijaan pitäisi poistaa edellä mainitut epäkohdat nykyisin riita-asioissa toimitettavista sovitteluista vähintäänkin siten, että tuomari voisi ryhtyä riita-asiassa sovitteluun vain asianosaisen nimenomaisesta pyynnöstä sekä että asianosaiselle varataan esitettyyn sovintoon harkinta-aika jonka kuluessa asianosainen voi ilmoittaa myös kieltäytyvänsä sovintoehdotuksesta riippumatta siitä, mitä hän on valmistelutunnossa lausunut.

Kaikessa mahdollisessa sovittelussa on tärkeää, että sama henkilö ei toimi sovittelijana sekä tuomioistuin-käsittelyssä asian ratkaisevana tuomarina siinä tapauksessa, että sovittelu ei johda tulokseen.

Suomen Oikeusapulakimiehet ry pyytää kunnioittavasti, että yhdistykselle varataan mahdollisuus lausunnon antamiseen asian jatkokäsittelyn vaiheissa.

Kunnioittavasti

SUOMEN OIKEUSAPULAKIMIEHET RY

Lasse Lehtinen
puheenjohtaja